

בציון אזה למושב לו" ואחר זה נאמר "זאת מנוחתו", ומכאן כי "מנוחה" זו ירושלים.

והוינן בה: בשלמא למאן דאמר "מנוחה" זו שילה היינו דכתיב כסדר הוייתן, קודם "אל המנוחה" ואחר כך "ואל הנחלה", אלא למאן דאמר "מנוחה" זו ירושלים "נחלה" זו שילה — "אל הנחלה ואל המנוחה" מיבעי ליה לכתוב, שהרי שילה שהיא "נחלה" היתה קודם לירושלים?

ומתצינן: הכי קאמר קרא: לא מיבעיא "מנוחה" דלא מטיתו לא הגעתם עדיין לירושלים, אלא אפילו ל"נחלה" לשילה לא

מטיתו עדיין בהיותכם בגלגל.

תנא דבי רבי ישמעאל: מנוחה ו"נחלה" זו וזו שילה (212).

רבי שמעון בן יוחי (213) אומר: זו וזו ירושלים, ולא נאסרו הבמות בזמן שילה ונשאר בהיתרן מכניסתן לארץ עד שבאו לירושלים (214).

והוינן בה: בשלמא למאן דאמר "מנוחה" זו ק"ט-ב שילה "נחלה" זו ירושלים, אי נמי למאן דאמר איפכא "מנוחה" זו ירושלים ו"נחלה" זו שילה היינו דכתיב "אל המנוחה ואל

שכירושלים. וראה כעין זה בכתבי הגר"ז כאן.

213. האחרונים תמהו שהרי סתם רבי שמעון הוא רשב"י, והרי בברייתא לעיל אמר רבי שמעון "נחלה זו שילה", ובקרא אורה [לעיל קח, ב] ובהגהות רד"ל כאן נקטו שנחלקו האמוראים מה היא דעת רבי שמעון, אך בטורי אבן מגילה [ט, ב] ורש"ש כאן דחו ביאור זה, כי באופן כזה היה לגמרא להקשות ולתרוץ כך. ולכאורה יש להוכיח שדעת רבי שמעון לאסור במות בזמן שילה שהרי אמרו לעיל [קיד, א] שלרבי שמעון גלגל לגבי שילה נחשב מחוז, ומוכח שחובות קרבין בשילה, ואילו בשעת היתר הבמות לא קרבו חובות. אכן באור שמח [פ"א מחגיגה] נקט שגם לרבי שמעון שהותרו במות בזמן שילה, בכל זאת קרבו חובות בשילה. וצ"ע טעמו, וכן תמה בטורי אבן על אכילת מע"ש בשילה ע"ש.

214. בפשטות ביאור מחלוקתם היא אם שילה נחשב מקדש כי נאמרה בו בחירה ולכן הבמות בזמנו אסורות, או שנחשב רק כבמה גדולה ולכן הבמות מותרות, וראה בפירוש רבינו חננאל

[כמבואר בפ"ו מבית הבחירה] צריך שיהא הבית בנוי.

וראה רמב"ן עה"ת [דברים] שבכורים נוהגים רק בזמן המקדש ולא בנוב וגבעון, ותמוה מסוגיין דמסקינן שגם נוב וגבעון נקראו בירה. ואכן תוס' כאן נקטו שגם בכורים נוהגים בהם.

212. רש"י פירש שרבי ישמעאל סובר שקדושה ראשונה לא קדשה לעתיד לבא, ולכן בין אחר שילה ובין אחר ירושלים הבמות מותרות, כי איסורן תלוי בקדושת המקום.

אך לתוס' [לעיל סא, א] רבי ישמעאל סובר שקדשה לעתיד לבא, אך איסור הבמות אינו תלוי בקדושה ראשונה אלא במקום הנבחר, וירושלים כיון שנבחרה ולא בטלה בחירתה [שנאמר בו ויבחר בשבט יהודה, ולבסוף וימאס באהל יוסף], ולכן אחר שחברה הותרו הבמות. וראה זרע אברהם על הספרי פר' כי תבא.

וכבר הובא לעיל שגדר האיסור אחר שבטלה קדושת ירושלים, אינו מצד שחוטי חוץ, שהרי גם בפנים אי אפשר לשחוט, אלא שהתחדש איסור בבמות שלא לעבור על שם "נחלה"

בשלמא ירושלים נקראת "נחלה" על שם שהיא נחלת עולמים שקדושתה לעולם כנחלה שהיא לעולמים<sup>(215)</sup> אלא "מנוחה" אמאי נקראת כן? (216)

ומתרצינן: על שם מנוחת ארון שהיה שם בקביעות אחר שנרד ממקום למקום לאחר שנשבה על ידי הפלשתים ומצינו לשון מנוחה אצל הארון דכתיב "ויהי כנוח הארון"<sup>(217)</sup>.

ועוד מקשינן: בשלמא למאן דאמר: זו וזו ירושלים אבל בשילה הוה שריא במות שהרי נאמר "כי לא באתם עד עתה אל המנוחה

הנחלה" ומשמע כי שני מקומות הם, אלא למאן דאמר: זו וזו שילה או למאן דאמר: זו וזו ירושלים למה נאמר פעמיים "אל", והרי "מנוחה ונחלה" מובעי ליה לכתוב?

קשיא:

ועוד מקשינן: בשלמא למאן דאמר זו וזו שילה ניחא, כי יש לפרש ששני הלשונות נאמרו על שילה, "מנוחה" זו שילה משום דנחו שם מכיבוש ארץ ישראל, ו"נחלה" זו שילה משום דפלגו התם נחלות, דכתיב "ויחלק להם יהושע ויפל להם גורל בשילה על פי ה'" אלא למאן דאמר: זו וזו ירושלים,

שמעון מנוחה זו ירושלים שנאמר זאת מנוחתי עדי עד, ומה הוקשה לגמרא על לשון מנוחה. וביאר שקושיית הגמרא שאין זה מנוחה שהרי גלתה שכינה מבית ראשון, ולכן הוצרכו ל"מנוחת ארון" שלא גלה משם אלא נגזו במקומו.

ויישב בכך את קושיית תוס' [ד"ה ויהי] למה לא הובאו פסוקים מהתורה ומיהושע, שהרי צריך הוכחה שנח בירושלים למנוחה עולמית, וכן כתב הקרן אורה, והוסיף, שלעיל דרשו רק סימנא בעלמא על הלשון שנאמרה בכל מקום, אך כאן סברו שנאמרו שתי הלשונות באחד מהם, והלשון מורה במי מדובר, ואם כן צריך מקור למה נשמע לשון זו יותר במקום זה מחבירו.

217. הגרי"מ פיינשטיין ביאר שעד זמן המקדש היה דין משא כלי המשכן על ידי שבט לוי ואף שנשאר דין משא ביד הכהנים כמבואר במכתבי הגרי"ז אין זה חסרון בקביעות מקומו, אלא רק בזמן שהיו דיני מסעות ומשא בן לוי.

ומה שנבקע דין נחלה לפי מנוחת הארון ולא לפי מנוחת שאר הכלים, ביאר הגרי"מ

לעיל [קח, ב] שנקט כי שילה הוא במה גדולה, וכן נקט הר"ש [תו"כ צו פ"ח] והיינו כרבי שמעון וכמסקנת סוגיין. אך במגילה [ט, ב] שנינו את החילוקים שבין שילה לירושלים ולא נזכר חילוק עיקרו זה ששילה הוא רק במה גדולה שאין חובות יחיד קרבים בה. ובגמרא שם העמידו חלק מהמשנה כרבי שמעון [ואולי אינו רש"י וכדלעיל, וצ"ע].

ובמשך חכמה [דרוש בסוף הספר] כתב שנחלקו אם ירושלים נחלקה לשבטים ורבי יהודה לשיטתו ביומא [יב, א] שנתחלקה ונחשבת לכלם "נחלה" אך רבי שמעון סובר שלא נתחלקה ולא שייך לשון נחלה אלא על שילה שבאו אליה אחר כיבוש וחילוק.

215. כך הביאור לשיטת רש"י ותוס' [קז, ב] שאיסור הבמות אחר חורבן ירושלים הוא משום שקדשה לעתיד לבא. אך לדעת רבינו חיים [בתוס' סא, א] שהאיסור משום שנבחרה לעולמים ואף אם בטלה קדושתה, נמצא שביאור "נחלת עולמים" הוא שנבחרה לעולם.

216. בפנים מאירות הקשה הרי לעיל דרש רבי

אלא למאן דאמר: זו וזו שילה, ובמות הוה אפירן בשילה מאי ויקה מנוחה? איך הותר להקריב בכמה (219).

ומתריצין: הוראת שעה היתה! (220)

ואל הנחלה" ומשמע שעד ירושלים שהיא "מנוחה ונחלה" היו מותרין הבמות היינו טעם ההיתר של מנוח שהיה בימי שילה להקריב על כמה דכתיב "ויקה מנוח את גדי העזים ואת המנחה (218) ויעל על הצור לה",

האחרונים [שם] שקרבו נסכים במדבר. [וכן כתב באור שמח פ"א מקר"פ ה"ג], ולפי המבואר בסמוך שלא הותרה לו במה בחוץ, אלא איסור שחוטאי חוץ, נמצא שהקרבן נשאר בדינו והוא חייב בנסכים לכולי עלמא.

ועוד יתכן לומר כי לרבי שמעון לא היתה ההוראת שעה למנוח אלא לחדש לו קרבן חדש, וכמו שדקדקו מלשון התרגום שנקט "תוקרבתא" ולא "מנחתא" [וכמו שנקט אצל קרבן פרי האדמה של נח] אך בדיני כמה לא היתה לו הוראת שעה.

219. בעלי תוס' [עה"ת בהפטרות נשא] תירצו על קושית הגמרא, שהקדישו על תנאי, ואמר שאינו מקדישה עד שתדאש מן השמים ותאכלנה [וראה דבר אברהם ח"ג, א ענף ב בהגה].

ובמשך חכמה [דרוש בסוף הספר] כתב שאע"פ שלא שומעים לנביא לעבור על ד"ת אלא אם הוחזק בנבואה, כאן נאמר לו בהוראת שעה שיעלה על אבן שלא כדין כמה ואין חייבין על כך בחוץ, והיינו כמאן דאמר לעיל [קח, ב] שאף זו היתה הוראת שעה, אך לרבי שמעון שחייב בהעלאה בחוץ על אבן בהכרח שלא היתה כאן הוראת שעה של נביא והיינו כרשב"י שזו וזו ירושלים ולא נאסרו אז הבמות.

220. רש"י לעיל [טז, א] הביא ראייה ממנוח שזר קרב בכמה, ואף שהיתה לו הוראת שעה, כבר פירש רש"י בבכורות [יד, ב] ש"במת יחיד" היא כמה שבונה לעצמו כגון במת מנוח, והיינו שהוראת ההיתר ע"י נביא נחשבת כשעת היתר

סולוביצי'ק כי דוקא בארון נקבע שם "מנוחה" אף שכל הכלים הם מחלקי המקדש, כיון שהארון טעון מקום קדש קדשים ונחשב הבית מקום מנוחה לארון [ובבית שני, כיון שנגנו נחשב כישנו במקומו כנ"ל, וכמבואר בכתבי הגר"ח סי' נון]. אך בשילה היה דין מקום הארון כשאר הכלים ולכן לא נחשב מנוחה, [והיינו משום שלפעמים היה יוצא משם למלחמה ואפילו אם היו שני ארונות, הרי המשכן לא היה במקום קבוע, ואע"פ שנסע אהל מועד הוא]. וכן משמע מדברי הרמב"ם שהארון טעון מקום קבוע בפני עצמו שהרי כתב [פ"א מבית הבחירה ה"ו] כי כל הכלים הם בכלל ועשו לי מקדש, ולא הזכיר את הארון, והיינו שאינו חלק מהמקדש.

וראה בפנים יפות [פר' אחרין] שבנוב וגבעון לא היה קודש קדשים כי לא היה שם הארון, ומקורו מתוס' ישנים ביומא [מד, א] שלא היה שם אהל מועד כי לא היה ארון, ומשכן משפטו שיהא ארון בקדש הקדשים, וכן כתב הרמב"ן ריש תרומה שעיקר החפץ במשכן הוא לארון, [אך מאידך נקט שהארון בכלל הכלים, וצ"ע].

218. בעולת שלמה הקשה הרי תוס' לעיל [קיו, ב ד"ה ר"ש] כתבו שרבי שמעון סובר שאין מנחה קריבה בכמה, ואם רבי שמעון הוא רשב"י הרי גם לשיטתו צריך לומר שהיתה למנוח הוראת שעה שהרי העלה גם מנחה. [אך מאידך יקשה שהרי לעיל קח, ב מצינו שלדעת רבי שמעון לא היתה למנוח הוראת שעה בדיני כמה]. וביאר שלא העלה מנוח עם העולה אלא מנחת נסכים, ורבי שמעון סובר כחכמים

"ואליהם תאמר" ושם נאמר עונש כרת, ודרשינן "אליהם" כאילו כתוב "עליהם" דהיינו על הראשונים תאמר שקודם פרשה זו נאמרה פרשת הקרבנות שהקדישן בשעת היתר הבמות והקריבן בחוץ בשעת הבמות ולא נזכר שם כרת, וכאן בא לומר שאף "עליהם" תאמר, שיענשו בכרת אם יעלו בחוץ.

מתקוף לה רבה: מי כתיב "ועליהם תאמר", "ואליהם" כתיב "ואליהם" קרינן?

ועוד קשיא דתניא בתוספתא: ארבעה כללות היה רבי שמעון אומר בקדשים:

א. הקדישן בשעת איסור הבמות ושחט הוא והעלה חבירו בשעת איסור הבמות בחוץ, הרי הן — שניהם עוברים בעשה ולא תעשה ויש בהן כרת<sup>(221)</sup>.

תנא דבי רבי ישמעאל בבית מדרשו של רבי ישמעאל נמצאת ברייתא ששונים בה תלמידי רבי ישמעאל כרבי שמעון בר יוחי דאמר: זו וזו ירושלים, וסימניך: משכינהו גברא רבי שמעון שהוא יחידי משך לגברי את תלמידי רבי ישמעאל שהם רבים להניח דברי רבם ולומר כמותו.

שנינו במשנה: כל הקדשים וכו' הקדישן בשעת היתר הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות בחוץ הרי אלו בעשה ולא תעשה ואין חייבין עליהן כרת.

אמר רב כהנא: לא שנו שאין חייבין עליהן כרת אלא בשחיטה בחוץ אבל בהעלאת בחוץ כרת נמי מיהייב אפילו בקרבנות שהקדישן בשעת היתר הבמות והעלן בשעת איסור במות בחוץ.

מאי טעמא? דאמר קרא בפרשת העלאת חוץ

הבמות.

ולפי זה גם אם רבי שמעון אינו רשב"י וסובר שמנוחה זו שילה ובהכרח שהיתה הוראת שעה להתיר את ההקרבה, מכל מקום אין מכאן ראיה שהיתה הוראת שעה לדיני במה [שאינה צריכה מזבח, וכדלעיל קח, ב] שהרי אין הכוונה להוראת דין מיוחדש, אלא לעשותה כשעת היתר הבמות. ויתכן שנביא צריך להיות מוחזק רק כדי לומר לעבור על ד"ת, אך לעשות זמן היתר הבמות אין צריך מוחזק כי עצם האיסור הוא רק שלא על פי נביא.

וכן הוכיח הגר"ז מדברי הספרי [פר' ראה] "אבל אתה מעלה עולות בכל מקום שיאמר לך הנביא כדרך שהעלה אליהו", וביאר שאינו כלל בשעת איסור הבמות, אך תמוה שהרי הרמב"ם [פ"ט מיסוה"ת] נקט שאליהו הורה בכרמל לעבור על דבר תורה עיי"ש. ובהכרח שאין הנביא

עושה "שעת היתר במות", אלא רק מתיר את איסור שחוטי חוץ, אך הקרבן צריך להעשות ככל דיניו, ולפי זה צריך הוראת שעה להתיר זרות, וכן משמע בתמורה [כת, א] שלגבעון היתה הוראת שעה גם על זרות.

ולפיכך צריך לברר כי להכשר זר בחוץ לא היתה מועילה הוראת שעה, כי אילו צריך כהונה בחוץ בהכרח שהיא מדיני הקרבן ונפסל בזרות, [ולהוראת שעה לחדש דין חדש צריך נביא מוחזק] ובהכרח שההוראה היתה רק להיתר העבודה בחוץ, וממילא זר מותר כי רק עבודת המקדש בפנים טעונה כהונה, וראה בהערות בתחילת פרק שני.

221. רש"י פירש שהכוונה בין ששחט והעלה הוא בין ששחט הוא והעלה חבירו. ומשמע שחייב העשה על העלאת בפני עצמה אף שלא

ב. הקדישן בשעת היתר הבמות (222) ושהט והעלה בשעת איסור הבמות בחוץ הרי הן בעשה ולא תעשה ואין בהן כרת ומכאן מוכח שלא כדברי רב כהנא, שהרי מפורש כי גם על העלאה אין חייבין כרת כשהוקדשו בשעת היתר הבמות.

ג. הקדישן בשעת איסור הבמות ושהט והעלה בחוץ בשעת היתר הבמות הרי הן בעשה ואין בהן לא תעשה (223).

ד. הקדישן בשעת היתר הבמות ושהט והעלה בשעת היתר הבמות פטור מכלום (224).

שהיו מוקדשין לשם הקרבת במה.

223. הטעם שאינו עובר בלאו אלא בעשה מבואר לעיל במשנה, שעל העשה הצטוו משעה שהקדישם למשכן, וכיון שהמתין עד שלא יוכל לקיימו עובר בביטולו [לרש"י שם], וכבר הבאנו שם מהשפת אמת שלביאור זה יוכל עתה להקריבו בבמה קטנה כי כבר בטל העשה.

אולם מדברי התוספתא נראה שעובר על עצם הקרבתו בחוץ, שהרי מבואר בתוספתא איזהו שהקדישו בשעת איסור והקריבו בשעת היתר הקדישן במשכן ובוא לגלגל המעלה אותן בחוץ חייב, וכן מוכח מחיובו אף שחבירו שחט בשעת היתר הבמות, ואין בהעלאה שלו ביטול עשה להקריב בפנים. [ורק על הלאו אינו עובר כי הוא נאמר על מניעת ההקרבה "ואל פתח אהל מועד לא הביאו", ובשעת היתר הבמות אין משכן ואינו חייב על מניעת ההקרבה בפנים].

אך יתכן שחילוק הטעמים נובע ממחלוקת התנאים, כי התנא במשנה סובר שחובות יחיד אין קרבין בבמה גדולה, ומסתבר שסבר שבמה גדולה אינה המשכן אלא דינה כבמה ואי אפשר לקיים בה את העשה שהתחייב בהקדש למשכן, ולפיכך ביטל עשה, וגם עתה אינו יכול להקריבם לכתחילה בבמה קטנה כי הם קדשי מקדש. אך לרבי שמעון שחובות יחיד קרבות בבמה גדולה כי דינה כמקדש, יכול לקיים בה את העשה, ולכן רק כשמקריב בקטנה מבטל את העשה.

224. תוס' [ד"ה הקדישן] כתבו שמותר

שחט הוא עצמו, [וכן פטור הכרת בסמוך באופן זה] ומוכח שאין חיובו על מניעת ההקרבה בפנים, אלא על עצם ההקרבה בחוץ שהרי נשחטו בחוץ ואין ראויין לפנים [וכבר הרחבנו בזה בפרק הקודם].

ונמצא שדין הקרבה במשכן מתקיים גם בהקרבה בכמה גדולה, ואם הקריבו בחוץ עובר על עשה של חוץ למשכן, אך אינו עובר בעשה על מניעת ההקרבה בבמה גדולה, שהרי בדין האחרון בתוספתא מפורש שעל קדשי במה גדולה בקטנה פטור מכלום [וכפי שביארו תוס' שמדובר בהקדישה לבמה גדולה] וכמבואר ברש"י להלן [קכ, א] שהקדישן לבמה גדולה כשר בבמה קטנה, ואינו כהקדש למזבח שנפסל בבמה.

222. רש"י לעיל [קו, א] ביאר ששעת איסור הבמות הוא משהוקם המשכן, ונמצא שהיתר הבמות הוא גם קודם הקמת המשכן, וכן הוא בהמשך דברי התוספתא [פי"ג ה"ד] איזהו שהקדישו בשעת היתר ושחיתתו בשעת איסור, קדשים שהקדישו עד שלא הוקם המשכן והוקם המשכן. וכן כתב הר"ש [אחרי פ"ו פ"ט] והוסיף וכן בשוחט קדשים שהוקדשו בשעת היתר במת גלגל ובואו לשילה.

וכבר הבאנו לעיל שהגרי"ז נקט כי בהכרח מדובר שהקריבין כדי להביאן במשכן, [כי אם לא כן הוא קרבן נכרי שהוקדש לבמה שאין לו דין הקרבה במשכן ומותר להקריבו בחוץ], אך הר"ש שם ורש"י בע"ז [נא, ב] כתבו להדיא

## תיובתא דרב כהנא. תיובתא:

שנינו במשנה: מה בין במת יחיד לבמת ציבור? סמיכה וכו'. ומבארין מהיכן המקור שכל דינים אלו אין נוהגים בבמת יחיד. ואלו קדשים:

**סמיכה:** דכתיב "לפני ה' ופמך". משמע דוקא "לפני ה'", ובמה אינה "לפני ה'" שהרי בכל מקום היא נעשית<sup>(225)</sup>.

**שחיטת צפון:** דכתיב "צפונה לפני ה'"<sup>(226)</sup>.

מתנות סביב: דכתיב "וזרקו את הדם על המזבח סביב אשר פתח אהל מועד", ובמה אינה בפתח אהל מועד.

תנופה: דכתיב "והניף הכהן לפני ה'".

הגשה: דכתיב "הקרב אותה לפני ה'" ובהגשת מנחה למזבח מדבר הכתוב<sup>(227)</sup>.

עוד שנינו במשנה: רבי יהודה אומר: אין מנחה בכמה.

אמר רב ששת: לדברי האומר: אין מנחה

סמיכה לא שייכת בה כי נאמר בה גופה לפני ה'.

אמנם כל הקושיא היא רק אם סמיכה היא חיוב על הגברא ומדיני הוידוי, וטעם קביעת מקומה תלוי בדיני הסמיכה, אך אם היא מדיני הקרבן, יתכן שכוונת רש"י שאין דין סמיכה אלא בקרבן שנשחט לפני ה', [וראה בהערות לעיל ו, א בהרחבה].

226. במקדש דוד [ז, א] הוכיח מכאן שדין "צפון" אינו תלוי רק בצפון העזרה שהרי בכמה אין כלל עזרה, אלא צריך שיהא צפון המזבח דוקא [וכמו שהוכיח התוי"ט יומא פ"ג מ"ט מדברי הרמב"ם] ולכן צריך למעט שבמה אינה טעונה צפון.

ובמנחת אברהם [על תו"כ עמ' קלג] הקשה שהרי גם צפון המזבח לא שייך בכמה, כי רק כקדשי מזבח אמרו לעיל [נט, א] שאין נשחטים אלא כשהמזבח בנוי שנאמר וזבחת עליו וכו' ע"ש אך בקדשי במה שלא מצינו דין זה מהיכי תיתי שטעונים שחיטה בצפון. אולם הרמב"ם [בסהמ"צ עשה כן] נקט שעשה זה נאמר גם בשעת היתר הבמות ולפיכך צריך למעט.

227. כך גרס ופירש רש"י, אך תוס' במנחות

לכתחילה להעלותן בכמה, ונקט לשון "פטור" באופן שהקדישה על מנת להקריבה בכמה גדולה והכניסה לפניו שקלטה מחיצות כמבואר בסמוך. ובכל זאת אם הוציאה והעלה בחוץ פטור. ובטהרת הקודש תמה שהרי עובר בעשה "כאשר נדרת תשמור" וכמבואר ברש"י במשנה [ד"ה פטור]. ותירץ שיכול להביא בהמה אחרת להקריבה בגדולה, ואת זו יקריב בחוץ, ועוד שרק הבעלים עובר בעשה, וכאן הנידון על הכהן המקריב בחוץ.

והנה בכאן לא הובאה במשנתנו, והיינו משום שהתוספתא רבי שמעון אמרה, והוא סובר שהעשה מתקיים גם בכמה גדולה ולכן צריך לחדש שאם הקדישן בשעת היתר הבמות אינו עובר בעשה אף שהקדישן לכמה גדולה. אך התנא במשנה סבר שבמה גדולה אינו כמקדש, ופשיטא שהמקדיש לכמה גדולה אינו עובר בעשה כשמביא בקטנה, ולכן לא הזכירה.

225. כך פירש"י, ותוס' לעיל [לב, א] הקשו שרש"י סותר דבריו שפירש שם שסמיכה צריכה להעשות בפנים, כיון שתיתכף לסמיכה שחיטה, וכיון שהשחיטה בפנים דוקא אף הסמיכה כן, [ומשמע שלא נאמר בה גופה לפני ה', ואילו כאן משמע שאע"פ שהשחיטה בכמה כשרה בחוץ,

משמע דוקא ב"קדש" ולא בבמה<sup>(230)</sup>.

וכלי שרת: דכתיב "ולקחו את כל כלי השרת אשר ישרתו בהם בקדש".

לריח ניחוח: דכתיב "וזרק... פתח אהל מועד והקטיר החלב לריח ניחוח לה" משמע שגם ה"ריח ניחוח" דוקא בפתח אהל מועד.

מחיצה לדמים: דכתיב "והיתה הרשת עד חצי המזבח" ומכאן נלמד שמחיצה לדמים נצרכת במזבח, וה"א שנכתב בתיבת "המזבח" בא למעט שהמחיצה נצרכת רק במזבח שהוא כמזבח של משכן שהכתוב

קרבה בבמה הוא הדין שגם אין עופות קרבין בבמה, לדברי האומר: יש מנחה בבמה הוא הדין שגם יש עופות בבמה<sup>(228)</sup>, כי כשם שאנו ממעטים מנחה משום שנאמר בבמות "זבחים" ונאמר בפסוק זה "אותם", למעט שרק את הזבחים יזבחו ולא מנחות, וכן דרשין, "זבחים" ולא עופות<sup>(229)</sup>.

וכהן מנין שאינו נוהג בבמה? דכתיב "וזרק הכהן את הדם על מזבח ה' פתח אהל מועד" משמע שזריקת כהן נצרכת דוקא בפתח אהל מועד ולא בבמה.

בגדי שרת: שנאמר בהם "לשרת בקדש"

שגם עולות ראויים לראיה עי"ש. ובמשנה למלך תמה מסוגיין ש"זבחים" ממעטים מנחות ועופות.

ובשער המלך [שם] כתב שרק בלשון התורה זבחים ממעט עופות, אך בלשון המשנה זבחים כוללים עופות, כי מליקת העוף היא שחיתתו והרי הוא זבוח. אך במשנה לעיל [פ"ט, א] שנינו המעשר קודם לעופות מפני שהוא זבח, וכן במנחות [צ, ב] ויתכן שלכן פירש"י כאן שהכוונה למיעוט מתיבת "אותם" ולא מ"זבחים" גרידא.

230. בטהרת הקודש העיר שהרי מחוסר בגדים פסולו משום זרות [כדלעיל יז, ב] וזר כשר בבמה, ואם כן למה הוצרך קרא להשמיענו שכשר. וביאר שחידוש הכתוב שאין אפילו מצוה לכתחילה לעבוד בה בבגדי כהונה.

והחידוש בכך הוא משום שחיוב לבישת בגדי כהונה הוא הן להשלים את כהונת הכהן [כדלעיל יז, ב] והן מצד העבודה שצריכה להעשות כשהוא לבוש, ולולי שמיעט הכתוב הוה אמינא שגם העבודה בבמה טעונה בגדי כהונה, אף שאין צורך בהם לכהונת הכהן.

[סא, א ד"ה אבל] והרמב"ם ורע"ב בפירושים למשנתנו גרסו כגירסת הגמרא שלפנינו "והגישה אל המזבח" וביאר טהרת הקודש במנחות שם שגירסאות אלו תלויות במחלוקת לעיל [קח, ד] אם צריך לעשות מזבח בבמה ושייך לקרא בה והגישה אל המזבח ולכן צריך מיעוט מלפני ה', או שיכול לעלות על אבן, ומתמעטת בה הגשה מדכתיב אל המזבח.

228. כבר הבאנו לעיל [קז, א] שדעת הרמב"ם כי השוחט עוף בחוץ בזמן איסור הבמות חייב, כי השחיטה בחוץ כשרה כמליקה בפנים וביארו הזבח תודה וזכר יצחק שכוונתו היא שכרה בזמן היתר הבמות, וכמאן דאמר שעופות קרבין בבמת יחיד. וכן נקט רבינו חננאל לעיל [קיא, ב] ומבאר מדבריהם שהכשרו בשחיטה ולא במליקה. ודלא כרש"י לעיל [סח, ב] שכתב שזר כשר בבמה למלוק עוף, וראה שם שטמ"ק [אות ג].

229. הכסף משנה [פ"א מחגיגה ה"א] כתב שלדעת הרמב"ם עופות בכלל "זבחים", שהרי בקרבן חגיגה שנינו שביא זבחים ולומדים ממנה

מדבר בו, לאפוקי מזבח שבבמה (231).

זה (233).

ריחויץ ידיים ורגלים: דכתיב "ובקרבנתם אל המזבח ירחצו". ויתור הה"א בתיבת "המזבח" ממעט חיוב זה בבמה (232).

אבל בקדשי במה קטנה שהוקדשו על מנת להקריבן בבמה קטנה, דקריבינהו בבמה גדולה, אין חיצוי! אפילו בבמה גדולה, ויכול ליתן דם העולה והשלמים שם למעלה מן החוט אף שמקום דם קרבנות אלו למטה מהחוט, כי כיון שהוקדשו לבמה קטנה כל דין במה קטנה עליהם אף שהוקרבו בבמה גדולה, ובקטנה אין חיצוי לדמים.

אמר רמי בר חמא: מה ששינונו במשנה שיש מחיצה לדמים בבמה גדולה, דהיינו שיש קרבנות שדמן ניתן שם למעלה מחוט הסיקרא ויש שניתנים למטה מהחוט, לא שנו אלא בקדשי במה גדולה, קרבנות שהוקדשו על מנת שיקריבום בבמה גדולה, והקריבן בבמה גדולה כמשפטן, אז הדין שיתן הדם על המזבח במקום המיוחד לקרבן

מותיב רבה: תניא: חזה ושוק המורם לכהן מקרבן שלמים, ותרומת לחמי תודה ארבע החלות המורמות לכהן מתוך ארבעים

אפילו אם אין בה יסוד וקרן, ולמה הוצרך הכתוב למעט שאין בה מחיצה לדמים. והגרי"מ פיינשטיין תירץ שהמיעוט נאמר כל קרבנות במה שאין בהם דין מחיצה לדמים ואינו דין בהקרבה בבמה, ולפיכך למאן דאמר שאם הכניסה לפנים לא קלטוה מחיצות, לא יהיה לו מקום מתן דמים אפילו במזבח כי לקדשי במה לא נקבע מקום לדמים.

232. במשנה אחרונה [פרה פ"ב מ"א] הקשה אם כן למה פרה נפסלת כשעשאה כהן שאינו רחוק יו"ר והרי היא נעשית בחוץ. ולכאורה מוכח שאין המיעוט על רחיצה לעבודה הנעשית בחוץ, אלא לעבודת חוץ, אך עבודת פרה שדינה כעבודת פנים [ונעשית בעמידה וכדו'] טעונה רחיצת ידיים ורגלים.

233. הגירסא והביאור בסוגיא זו, כפירוש רש"י, אך תוס' גרסו להיפך וכגירסא שלפנינו "לא שנו אלא בקדשי במה קטנה והקריבום בבמה קטנה, אבל קדשי במה קטנה שהקריבום בגדולה יש חיצוי". ולכן הסיקו [בד"ה אין] שבקדשי במה גדולה לכולי עלמא יש חיצוי, ואילו לרש"י לפי לישנא בתרא נחלק בזה רמי בר חמא על רבנן.

ובאופן נוסף ביארו, שעבודת ישראל בבמה נחשבת כעבודת כהנים [כמבואר בספר גבורות שמונים אות ו] ולפיכך יש שפסלו עבודת לוי בבמה [מהר"ם רוטנבורג שע"ת ב, ריח הובא לעיל טז, א הערה 4] כי הלויים הוזהרו שלא לעשות עבודת כהנים, ולולי מיעוט הכתוב הוה אמינא שצריך ללבוש בעבודה זו בגדי כהונה. וראה משמר הלוי שדן בזה.

וראה תוס' בע"ז [לד, א] שבשבעה ימי המילואים שימש משה בחלוק לבן כי עבודתו נחשבה כעבודת במה, ומקור לזה בבמדב"ר [פ"ד פ"ח] שכתנות עור של אדם הראשון היו בגדי שבת שבהם היו הבכורות עובדים, והובא בבעל הטורים [בראשית ג, כא] ולכן הוצרך המיעוט בבמה, ללמד שרק כאשר היתה עבודה בבכורות היו צריכים בגידם מיוחדים, וכאשר הוקם המשכן אין צורך לא בבגדי כהונה ולא בבגדים מיוחדים.

231. הגרי"ז [בהל' מעה"ק] כתב שנתנית הדמים מחצי המזבח ולמטה הוא משום שכל חציו התחתון נחשב יסוד, ואילו מחציו העליון נחשב קרנות, ולפיכך העיר שהרי במה כשרה

בר חמא (234).

**איבא דאמרי אמר רמי בר חמא: לא שנו** שיש מחיצה לדמים בבמה גדולה **אלא בזמן** איסור הבמות, שמקריבין רק בבמה גדולה. **אבל בזמן** היתר הבמות, שאפשר להקריב גם בבמה קטנה, **אף על גב דקריבינהו בבמה גדולה, אין חיצוי** בבמה גדולה, ואפילו באותם קרבנות שהוקדשו להקריבם בבמה גדולה [זולת קרבנות שאין אפשרות כלל להקריבם בבמה קטנה אף אם יוקדשו על מנת להקריבם שם] (235).

**מתניב רבה: חזה ושוק ותרומת לחמי תודה נוהגין בבמה גדולה ואין נוהגין בבמה קטנה!** ומשמע כי אף בזמן במה קטנה מכל

החלות הבאות עם התודה, **נוהגין בבמה גדולה ואין נוהגין בבמה קטנה** ליתנם לכהן מקרבנות שהקריבו שם. כי נאמר בהם להניף תנופה "לה" ודרשינן ולא בבמה שאינה לפני ה'.

ומשמע מהברייתא שאין חילוק בבמה גדולה ואף קדשי במה קטנה שהוקרבו בה דין במה גדולה עליהם לענין חזה ושוק, וכן לכל דבר ובכלל זה מחיצה לדמים שנוהג בהם, וקשיא לרמי בר חמא?

מתרץ רמי בר חמא: **אימא "נוהגין בקדשי במה גדולה ואין נוהגין בקדשי במה קטנה"** שאין דינם תלוי רק בבמה שהוקרבו בה, אלא גם באיזה אופן הוקדשו, וכדברי רמי

235. בפשטות יתכן לבאר שלישינא קמא סבר שחל בקרבן דין קדשי במה קטנה שאינם טעונים חיצוי וחזה ושוק, ושוב לא חלים עליהם דיני קרבנות של גדולה. אך בקרבנות שהוקדשו מתחילה לגדולה יהיו כל דיני גדולה גם בזמן קטנה. ואילו לישינא בתרא סבר שיש תורת הקרבת במה קטנה גם בפנים, ולכן בקרבנות הקרבים בשניהם אין חילוק דינים, וכל דין שאין בקטנה אין גם בקרבנות שכשרים בה אף שהוקדשו להקרב בגדולה. [ונפקא מינה לדיני העבודה כגון זרות וכדו' שתלויים בגדרי ההקרבה ולא בגדרי הקרבן]. וראה קרן אורה ומקדש דוד [כ, ג] בהרחבה.

אולם יתכן שגם לישינא בתרא סברה שהנידון בדינים התלויים בקרבן, אלא שסברה שהקרבנות המוקדשים בזמן במה קטנה דיני הקרבתם שונים, ולכן גם אם יוקרבו בבמה גדולה לא יהיו טעונים חיצוי וחזה ושוק, וראה בהערה הבאה שכן מוכח מהמשנה שהרי הם טעונים כהן בפנים.

וראה טהרת הקודש ברכת הזבח וקרן אורה, ולהלן יתבאר מה הכריח את רש"י לשנות את הגירסא.

234. ללישינא זדו נראה כי סברת רמי בר חמא היא, שכל דיני הקרבן שחלו עליו בהקדשתו לבמה קטנה אינם משתנים בהקרבתו בבמה גדולה, אך ודאי שדיני ההקרבה תלויים בבמה, והיינו כי אף שהקרבן אינו טעון חיצוי וחזה ושוק, מכל מקום עבודתו בפנים טעונה כהן ובגדי כהונה וכלי שרת, [ויש לדון אם מנחה כזו תיאכל לכהנים].

ולדבריו מובן למה הוצרך הכתוב למעט חזה ושוק בבמה קטנה, שהרי לא נדע דין זה ממה שאין כהן, כי מדובר בהקרבה בפנים שנעשית ע"י כהן. [וראה לעיל קיז, ב בשם שפת אמת]. והיינו משום שתנופת חזה ושוק אינה מדיני העבודה אלא מדיני הקרבן או מדיני מתנות כהונה, ולכן אין פסח ומעשר חייבים בהם, ואין נוהגות בקדשי במה קטנה.

דאמר רבי אלעזר: עולת כמת יחיד שנשחטה בכמת יחיד שהכניסה אחר שחיטה<sup>(237)</sup> בפניה, קלטה מחיצות של במה גדולה ונוהג בה דין במה גדולה לכל דבר. ומשמע כי אף בזמן במה קטנה ואף בקדשי במה קטנה כיון שהקריבין בכמה גדולה דין במה גדולה עליהן, ודלא כרמי בר חמא בשתי הלשונות<sup>(238)</sup>.

מקום אם הקריב בכמה גדולה נוהג בו דין במה גדולה לענין חזה ושוק וכן לכל דבר, וקשיא לרמי בר חמא?

מתרץ רמי בר חמא: אימא "נוהגין בזמן במה גדולה ואין נוהגין בזמן במה קטנה!"<sup>(236)</sup>

ופליגא מימרא זו של רמי בר חמא על מימרא דרבי אלעזר.

א] מהלשון קלטה "לכל דבר" דהיינו גם לשוחטה בצפון, ובהכרח שמדובר כשנכנסה חיה ואחר כך שחטה [וגם רש"י מודה בזה שם].

וטעמו של רש"י שהעמיד את נידון סוגיין בהכניסה אחר שחיטה, ביאר החק נתן שהוכיח כך מדברי הגמרא בסמוך שמחיצה "אע"ג דלא חזיא ליה" קלטה, [ובעית רבי זירא והפשיטות הם לפי רבי אליעזר] ואילו קדשי במה קטנה ראויים להקרב בגדולה, ובהכרח שכבר נשחטו. אך באמת לדינא גם רש"י מודה שגם אם הכניסה בחיים נקלטה.

אולם בקרן אורה נקט שלדעת רש"י מחיים לא קלטה מחיצות ולכן מדמה הגמרא בסמוך דין זה לאם עלו ירדו.

ובעולת שלמה כתב שמדברי רבי אליעזר משמע שלא נחלקו לענין חיצוי אלא אם שחטן בחוץ כי אם שחטן בכמה גדולה ודאי יש חיצוי, כי אם בהכנסה גרידא מחיצה קולטת כל שכן כשעשה בה מעשה שחיטה [והיינו לרש"י בל"ק ולתוס' אפילו בל"ב].

238. כך פירש"י, והיינו לפירושו ששתי הלשונות עוסקין באופן שקרבו בכמה גדולה, ונמצא שלישינא קמא רמי בר חמא אמר שאין מחיצות קולטות קדשי בהמה קטנה, ובלשינא בתרא אמר שאינם קולטות בזמן במה קטנה.

אך לתוס' לא נחלק רמי בר חמא אלא

236. גם ללישנא זו נראה שרק דיני הקרבן לא חלים בזמן במה קטנה, אך דיני ההקרבה נוהגים גם בזמן במה קטנה וכמבואר במשנה שנהגו בכמת נוב וגבעון אף שהיו בזמן במה קטנה. אכן מה שפירש"י שהתמעטו מ"תנופה לה" אינו שייך אלא ללישנא קמא, שהמיעוט רק שלא ינהגו בקדשי במה קטנה, שאינה חשובה "לפני ה'" כי היא בחוץ, אך ללישנא בתרא שאין נוהגין אפילו בקדשי במה גדולה, נמצא שאין המיעוט משום שהם קדשי במה קטנה, אלא משום שבזמן במה קטנה הוקלה קדושת הקדשים קלים [שמהם נוטלים חזה ושוק] כיון שנאכלים בכל מקום, והופקע מהם מצוות מתנות כהונה, אך קדשי קדשים נשאר בדינם בכמה גדולה ונאכלין דוקא לכהנים.

אכן כל זה נכון לפירש"י ששתי הלשונות מדוברים באופן שהקריב בכמה גדולה ובכל זאת אין חיצוי בקדשי או בזמן במה קטנה, אך תוס' סברו שבזמן במה קטנה יש חיצוי גם בגדולה, ואין ראיה ממשנתנו לחלק בין דיני הקרבן לדיני ההקרבה בכמה גדולה, ולפיכך נקטו שללישינא בתרא רמי בר חמא סובר שקדשי במה קטנה אינם טעונים כהונה אפילו כשהם קרבים בכמה גדולה.

237. כך פירש"י, אך תוס' [ד"ה בעי] נקטו שהכניסה כשהיא חיה, וכן הוכיחו במעילה [ג],

ומצדדת הגמרא לפשוט ספיקו: וכי לאו היינו פלוגתא דרבה ורב יוסף?

**דתנן: קדשי קדשי ששחטן בדרום העזרה,** אף על פי שפסולין הן משום שלא שחטן בצפון, מכל מקום **מועלין בהן**, ואין דינם כקדשים שמתו, שיצאו מידי מעילה.

**ואיבעיא להו: אם עלו קדשים פסולין אלו למזבח בדיעבד, מהו שירדו ממנו?** (240)

**בעי רבי זירא: עולת במת יחיד שהכניסה בפנים** לאחר ששחטה בחוץ בבמת יחיד, וחזר והוציאה לחוץ, (239) מהו? האם נוהג בה עדיין דין במה גדולה וצריך להחזירה לפנים.

**מי אמרינן, כיון דעיילא לפני קלטה לה מחיצתא של במה גדולה לעולם,** אף לאחר יציאתה, או **דלמא לא קלטה המחיצות אלא כל זמן שהיא בפנים,** ורק אז צריך לנהוג בה דין במה גדולה, אבל לאחר שיצאה, אמרינן **כיון דהדר, הדר?**

להורידם, לבין האופן שדן בו רבי זירא שכבר הוציאה והנידון אם נשאר עליה דיניה כפי שהיתה קודם בפנים.

וביאר שהראיה היא כי אם קדשים ששחטן בדרום ונפסלו נקלטו על כל פנים כשהם עדיין על המזבח כל שכן שקדשים שנשחטו בכמה קטנה ולא נפסלו, שיקלטו [ולא יפסלו] אף כשהוציאם לחוץ וגם ינהגו בהם דיני במה גדולה.

והוסיף **בעולת שלמה שלכך ספיקו תלוי במחלוקתם, שלדעת רבה שהעלאה לא מועילה כלל, ואפילו פסול שעלה על המזבח ירד,** הוא הדין שלא תועיל הכניסה לקלוט את הכשר גם לכשיצא, ולרב יוסף כמו שמועילה ההעלאה לפסול שלא ירד, מועילה הכניסה לקלוט כשר גם לכשיצא. אך כשהיא בפנים ודאי מועילה הקליטה וכרבי אליעזר.

ותוס' גרסו כאן "ירדו מהו שיעלו", וביארו שמדובר באופן שמשלה בהם האור, ולכלי עלמא אם עלו לא ירדו, [וראה חזו"א שם בטעם הדבר] ונמצא שיש דמיון בין הנידונים, כי כשם שאחר ירידתן לא מועילה קליטת המזבח לשוב ולהעלותם, כך אין קליטת מחיצת במה גדולה מועילה להחזיר קדשי במת יחיד אחר

בלישנא בתרא שהיא כלישנא קמא לפי רש"י לגבי קדשי קטנה בגדולה אך לישנא קמא טוברת שאם קרבו בגדולה קלטום מחיצות וכרבי אליעזר.

239. **בחק נתן תמה לפירש"י שמדובר בהכניסה אחר שחיטה,** הרי כשהוציאה נפסלת ביוצא, ותירץ כי כיון שעיקרן היו קדשי במה קטנה אין נפסלין ביוצא. ותמוה שהרי במעילה [ג, ב] פירש רש"י שקלטוה מחיצות גם להפסל ביוצא. [ושם נקט שהכניסוה אחר שהוקדשה, כתוס'].

עוד תירץ שרבי זירא דן רק בשלמים שאי נפסלים ביוצא, וגם זה לכאורה תמוה שרבי זירא אמר מפורש "עולת", אך מדברי רש"י משמע כדבריו, שכתב [בד"ה מהו] שנפקא מינה אם טעונה חזה ושוק בכמה גדולה, והיינו בשלמים, [ושמא לא גרס "עולת", וראה בעולת שלמה שדקדק מכך שגרס "קרבת במת יחיד"].

**ובחזו"א [יט, לז] נקט שאם לא נעשית בו שום עבודה בפנים אינו נפסל ביוצא.**

240. כך גרס ופירש"י, **ובשטמ"ק [אות א] הקשה לגירסתו מהו הדמיון בין קדשים שהם עדיין על המזבח שהנידון בהם אם צריך**